

بهداشت روانی

کودکان

از منظر بزرگان

(فارابی، ابن سینا، غزالی، نصیرالدین طوسی)

مؤلفان:

دکتر عباس عاشوری نژاد

(عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر)

حسن رستمی

(کارشناس ارشد تعلیم و تربیت اسلامی)

سرشناسه : عاشوری نژاد، عباس، ۱۳۴۷ -

عنوان و نام پدیدآور : بهداشت روانی کودکان از منظر بزرگان (فارابی، ابن سینا، غزالی، نصیر الدین طوسی) به کوشش و پژوهش عباس عاشوری نژاد، حسن رستمی.

مشخصات نشر : تهران، ارمغان، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری : ۸۸ص.

شابک : ۶۰۰۰۰ ریال: ۹۷۸-۹۶۴-۸۹۷۴-۷۰-۶

وضعیت فهرست نویسی : فیا

موضوع : بهداشت روانی کودکان

موضوع : بهداشت روانی کودکان — (فارابی، ابن سینا، غزالی، نصیر الدین طوسی)

شناسه افزوده : رستمی، حسن، ۱۳۴۶ -

زده بندی کنگره : ۱۳۹۳ ۵الف۲ع/ DR۴۷۱

زده بندی دیویی : ۵۷۱.۰۵۱۳۲۷

شماره کتابشناسی ملی : ۳۳۰۴۴۱۲

انتشارات

www.armaghan-pub.com

نام کتاب : بهداشت روانی کودکان از منظر بزرگان (فارابی، ابن سینا، غزالی، نصیر الدین طوسی)

نویسنده‌گان : دکتر عباس عاشوری نژاد، حسن رستمی

ویراستار : دکتر مریم پرهیزکاری

چاپ : ۱۳۹۳

شمارگان : ۲۰۰ نسخه چاپ اول

شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۸۹۷۴-۷۰-۶

حق چاپ برای انتشارات ارمغان محفوظ است

دفتر مرکزی : تهران - خ انقلاب - خ فخرآری - کوچه مهر - شماره ۱

همراه : ۰۹۳۵-۴۰۶۶۶۶۶ تلفکس : ۶۶۹۶۹۵۷۹

فروشگاه : تهران - خ ۱۲ فروردین - چهارراه وحید نظری - شماره ۲۷۲

همراه : ۰۹۱۲-۲۵۳۳۳۳۳ تلفکس : ۶۶۴۹۲۷۵۴ تلفن : ۶۶۴۸۰۲۱۶

قیمت : ۶۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۴

فصل اول: تعاریف و مفاهیم

بهداشت روانی	۷
اصول بهداشت روانی	۷
نقش بهداشت روانی در زندگی	۸
بهداشت روانی و عوامل مؤثر بر آن	۹
رفتارهای مخاطره آمیز و تأثیر آنها بر بهداشت روانی	۱۰
معیارهای سلامت جسمانی و روانی	۱۰
مبانی شکل گیری آرای تربیتی	۱۱
آموزش و پرورش ایران و نظریه های تربیتی	۱۵

فصل دوم: آرای ابونصر فارابی

زندگی نامه	۲۳
هدف تعلیم و تربیت	۲۳
برنامه آموزش	۲۴
روش آموزش	۲۵
توجه به علاقه، انگیزه و رغبت دانش آموزان	۲۶
لزوم اجتماع	۲۷
چگونگی تحصیل سعادت	۲۷
اهداف و اصول تعلیم و تربیت	۲۹

فصل سوم: آرای ابن سینا

۳۷	زندگی نامه
۴۰	ویژگی های معلم از دیدگاه ابوعلی سینا
۴۴	مراحل رشد کودک از نظر ابن سینا
۴۵	اصل تربیتی آموزش گروهی از دیدگاه ابن سینا
۴۶	دیدگاه ابن سینا درباره ی تربیت اخلاقی کودک

فصل چهارم: آرای امام محمد غزالی

۴۹	زندگی نامه
۵۰	چیستی تربیت
۵۰	اهداف تربیت
۵۱	ماهیت تربیت
۵۱	اهمیت و ضرورت تربیت
۵۲	هدف تربیت
۵۳	روش تربیت
۵۳	استفاده از نظریه عادت
۵۵	تشویق و ترغیب
۵۶	تهدید و تنبیه
۵۷	نقش بازی در تربیت کودکان
۵۸	محتوای تربیت
۵۹	داستان گوین
۵۹	اصول تربیت
۶۰	جایگاه معلم در تربیت
۶۱	اخلاق

فصل پنجم: خلاصه و مقایسه دیدگاه‌ها

۶۵	خلاصه‌ی آرا
۶۵	فارابی
۶۸	ابن سینا
۷۰	نصیرالدین طوسی
۷۱	غزالی
۷۳	مقایسه دیدگاه‌ها
۷۶	نتیجه‌گیری
۷۸	یافته‌ها
۸۴	منابع

www.ketab.ir

مقدمه

به موازات افزایش روز افزون جمعیت و پیشرفت‌های لحظه به لحظه‌ی فناوری جدید، مشکلات روحی و روانی انسان‌ها نیز به سرعت افزایش یافته و بسیاری از خانواده‌ها را به مراکز درمانی و مشاوره‌ای کشانده است. در این میان کودکان، در معرض آسیب‌های روانی بیشتری قرار گرفته‌اند؛ پس باید برای التیام دردهای روانی آن‌ها، چاره‌های اساسی اندیشید. یکی از راه‌های معقول درمان این پدیده‌ی خطرناک، جست و جوی راه چاره‌ها و درمان‌ها از میان محتوای آرای تربیتی اندیشمندان سرزمین خودمان است. در این راستا این کتاب به جست و جوی راه‌های تنظیم بهداشت روانی کودکان در میان آرای تربیتی چهار اندیشمند ایران اسلامی - ابن سینا، امام محمد غزالی، فارابی و خواجه نصیر طوسی - پرداخته است زیرا که آرای تربیتی هر کدام از این بزرگان، در زمانه وحتا مدت‌ها بعد از زمان خودشان، التیام بخش روح ناآرام افراد جامعه بوده است. البته نباید از نظر دور داشت که برای تقلیل رنج‌های روانی کودکان و تقویت بهداشت روانی آن‌ها باید کارهایی وسیع و عمیق در سطوح مختلف جامعه، بر اساس مقتضیات زمان، انجام پذیرد.

درباره‌ی علت انتخاب چهار دانشمند مورد بحث، همچنین باید گفت: ابونصر محمدبن محمد فارابی معروف به معلم ثانی (۲۶۰ - ۳۳۹ ق) نخستین دانشمند ایرانی است که در دوران پس از اسلام، درباره‌ی تعلیم و تربیت اظهار نظر عالمانه کرده است. از دیدگاه او، هدف تعلیم و تربیت، اعتدال در قوای شهویه و غضبیه و انقیاد آنها نسبت به عقل است. بنابراین، ساختن شخصیت معتدل که قوه‌ی عاقله و ناطقه‌ی آن بر قوای دیگر حاکمیت داشته باشد؛ هدف اخلاق و تعلیم و تربیت است. ابوعلی حسین بن عبدالله بن سینا، مشهور به ابوعلی سینا و ابن سینا و پور سینا (۳۵۹ - ۴۱۶ ق) نیز از مشهورترین و تأثیرگذارترین دانشمندان ایران اسلامی است. این حکیم و فیلسوف فرزانه درباره‌ی تعلیم و تربیت در میان صاحب نظران این

رشته، جایگاه بسار بالایی دارد تا جایی که برخی ادعا کرده‌اند که وی نخستین کسی است که در میان اندیشمندان مسلمان درباره‌ی تعلیم و تربیت نظریه پردازی کرده است. ابوعلی سینا را باید جانشین بزرگ فارابی و شاید بزرگ‌ترین نماینده‌ی حکمت در تمدن اسلامی بر شمرد. از ویژگی‌های مهم آرای تربیتی ابن سینا، اعتقاد به تعلیم و تربیت متناسب با رشد کودک است. همچنین امام محمد غزالی (۴۵۰-۵۰۵ ق) فیلسوف، متکلم و فقیه ایرانی و یکی از بزرگ‌ترین مردان تصوف است که در مورد تعلیم و تربیت به ویژه تربیت کودک صاحب نظر است، وی بخشی از کتاب‌های احیاء علوم الدین، کیمیای سعادت و نیز عمده مسائل رساله‌ی ایها الولد و الادب فی الدین را به این موضوع اختصاص داده است. او معتقد است که هر کودکی با فطرت سالم و معتدل به دنیا می‌آید اما پدر و مادرش او را به طرف رذایل یا فضایل سوق می‌دهند. ابو جعفر محمد بن محمد بن حسن طوسی مشهور به خواجه نصیرالدین (۵۹۷-۶۷۲ ق) نیز، متفکر، شاعر، فیلسوف، متکلم، فقیه، دانشمند، ریاضیدان و منجم بزرگ ایرانی است. کنیه‌اش ابوجعفر و به القابی چون نصرالدین، محقق طوسی، استاد البشر و خواجه شهرت دارد. اصول روان شناختی خواجه نصیر اگر چه عمدتاً برگرفته از اندیشه‌های ابن مسکویه و ابن سیناست ولی نوآوری‌های قابل توجهی انجام داده است. اصول مورد نظر خواجه عبارت است از: عادت ظهور تدریجی قوا، تفاوت‌های فردی، علل رذایل اخلاقی و رابطه‌ی متقابل بدن و شخصیت. در اصول تربیتی خواجه همچنین آمده است که با پیروی از طبیعت می‌توان به تربیت انسان پرداخت و بهداشت روانی او را تأمین ساخت.

در این پژوهش کوشش شده است تا با تمرکز بر آرای تربیتی ابن چهار دانشمند مسلمان، به بررسی شیوه‌های تحصیل و تقویت بهداشت روانی کودکان، نظیر راه‌های برخورداری آن‌ها از سلامت روح، شادابی، تعادل روانی، ثبات رفتاری، خوش اخلاقی، صبر و شکیبایی و ... پرداخته شود.

در همین جا، بر خود لازم می‌دانیم، از همه‌ی کسانی که به اشکال مختلف، نگارندگان را در نگارش و چاپ این کتاب یاری نمودند، تقدیر و تشکر کنیم. از جمله‌ی اینان، استاد فرهیخته و گرانمایه جناب دکتر داوود یحیایی است که در مراحل مختلف، راهنمایی‌ها فرمودند و در به ثمر رسیدن کتاب نقش محوری داشتند. همچنین از دقت نظر خانم دکتر مریم پرهیزکاری به

خاطر ویراستاری و خانم مدینه رستمی به خاطر بازخوانی متن و اشارات سودمند در تکمیل مطالب، صمیمانه قدردانی می‌گردد و بالاخره مراتب سپاسگزاری خالصانه‌ی خود را از دوست عزیزمان جناب مهندس محمد ساکی انتظامی به خاطر نظارت بر طراحی جلد، حروفچینی و چاپ کتاب ابراز می‌داریم.

در پایان، از همه‌ی خوانندگان و صاحب‌نظران عزیزی که با تذکرات، ایرادات و انتقادات خویش، ما را در جهت اصلاح و تکمیل این کتاب در چاپ‌های بعدی یاری می‌نمایند قدردانی می‌کنیم.

و همه‌ی توفیق‌ها از خداست
عباس عاشوری نژاد و حسن رستمی